

NOTAT TIL FRIVILLIGE I DRC DANSK FLYGTNINGEHJÆLP

Kommunale kan- og skal-opgaver i forhold til flygtninge og deres familie

INDLEDNING

En del frivillige oplever at være i tvivl om kommunens forpligtelser i forhold til flygtninge og deres familie. Hvilke opgaver **skal** kommunen udføre, og hvilke opgaver **kan** kommunen udføre? Tvivlen om kommunens forpligtelser kan også hænge sammen med usikkerhed om, hvornår en frivillig udfører opgaver, som burde varetages af kommunen. Andre gange kan tvivlen mere handle om, hvilke rettigheder en flygtning kan påberåbe sig over for en kommune.

Denne oversigt kan forhåbentlig hjælpe til lidt afklaring. Vi har **Frivilligrådgivningen** i DRC Dansk Flygtningehjælp, hvor både frivillige og flygtninge kan søge råd og vejledning.

Der kan ikke laves en udtømmende oversigt over samtlige kommunale opgaver. Denne oversigt beskriver primært kommunale opgaver omkring modtagelse af nye flygtninge og opgaverne i introduktionsperioden under integrationsloven, men oversigten beskriver ikke samtlige mulige opgaver.

Både **kan- og skal-opgaver** kan varetages på forskellige måder i kommunerne, da de lovbundne skal-opgaver ofte er forbundet med konkrete individuelle skøn, og kan-opgaverne er mangfoldige. Der er derfor sjældent en facitliste, man kan slå op i for at afgøre om, en kommune har gjort, hvad den skal eller kan.

I 2019 blev flere begreber på integrationsområdet ændret:

Hidtidige begreb	Nyt begreb	Ikrafttrædelse
Integrationskontrakt	Kontrakt	1. marts 2019
Erklæring om integration og aktivt medborgerskab	Opholds- og selvforsørgelseserklæring	1. marts 2019
Integrationsprogram	Selvforsørgelses- og hjemrejseprogram eller introduktionsprogram	1. juli 2019
Integrationsydelse	Selvforsørgelses- og hjemrejseydelse eller overgangsydelse	1. januar 2020

1. KOMMUNALE OPGAVER I INTEGRATIONSPERIODEN

Kommunen har ansvaret for boligplacering af nyankomne flygtninge, der er visiteret til den pågældende kommune, selvforsørgelses- og hjemrejseprogrammer for flygtninge og familiesammenførte til flygtninge, udbetaling af selvforsørgelses- og hjemrejseydelse, udbetaling af hjælp i særlige tilfælde og koordinering i forhold til den øvrige integrationsindsats i kommunen.

Indkvartering og bolig:

Pr. 1. marts 2019 trådte nye regler for kommunernes anvisning af bolig til nyankomne flygtninge efter integrationsloven i kraft. Det betyder, at kommunen ikke længere skal anviser en permanent bolig til flygtninge, som Udlændingestyrelsen visiterer til dem pr. 1. marts 2019 og derefter. Kommunerne skal dog fortsat anviser en permanent bolig til flygtninge, der er boligplaceret og visiteret til en kommune før 1. marts 2019, når det er muligt jf. integrationsloven § 12.

Kommunen **skal** i stedet anviser et midlertidigt opholdssted til flygtninge, der får opholdstilladelse og ankommer til kommunen efter d. 1. marts 2019. Kommunen **kan** dog fortsat vælge at anviser en permanent bolig efter integrationsloven til de flygtninge, der bor i et midlertidigt opholdssted og fortsat er boligsøgende.

Kommunen **kan** også vælge at anviser en bolig efter regler for løsning af kommunale boligsociale opgaver ligesom de gør til andre boligtrængende i deres kommune. Ellers skal flygtninge skaffe sig en permanent bolig på lige fod med andre boligsøgende.

Integrationsloven giver ikke ret til at vælge imellem flere boligtilbud. Men kommunen **kan** inddrage flygtningen i de kommunale overvejelser omkring en boligløsning, inden tilbuddet gives. En kommune er ikke forpligtet til at anviser en bolig til familiesammenførte, da de forventes at tage ophold hos den, som de bliver familiesammenført med. Kommunen **kan** vælge at tage højde for en senere familiesammenføring i deres boliganvisning.

Kommunen er ikke forpligtet til at anviser en bolig til en person, der skifter opholdsgrundlag fra f.eks. familiesammenført til flygtninge efter integrationslovens regler. Den pågældende må derfor selv skaffe sig en bolig på lige fod med andre boligsøgende. Kommunen **kan** vælge at anviser en bolig efter de almindelige boligsociale regler.

Vedr. permanente boliger

Kommuner må ikke anviser en bolig i de såkaldte ghettoområder. Der er ikke eksplicitte krav til den permanente boligs kvalitet, indretning, størrelse og beliggenhed. Men den anviste bolig skal være lovlig til beboelse. Herudover skal den anviste boligs husleje være til at betale for flygtninge, som ofte modtager selvforsørgelses- og hjemrejseydelse den første tid i Danmark. Boligen behøver ikke være en selvstændig bolig, og kommunen kan henvise en flygtning til en delebolig som permanent løsning. Ved anvisning til bofællesskab bør kommunen dog tage hensyn til køn, alder m.v. og vurdere, om personen er egnet til at indgå i et fællesskab. Bemærk, at det kun gælder for dem, der fortsat har ret til at få anvist en permanent bolig efter integrationsloven (se ovenfor).

Flygtninge kan søge om boligstøtte til den anviste permanente bolig. Anviser kommunen en dyr bolig, hvor huslejen overstiger halvdelen af husstandsindkomsten, **skal** kommunen give fuld

boligstøtte efter lov om individuel boligstøtte § 15. Kommunen kan også bevillige ”særlig støtte” til høje boligudgifter og/eller til familier med stor forsørgerbyrde jf. lov om aktiv socialpolitik § 34. Bemærk dog reglerne om kontanthjælpsloft også gælder for modtagere af selvforsørgelses- og hjemrejseydelse eller overgangsydelse. Det kan få betydning for både udbetaling af boligstøtte og den særlige støtte til høje boligudgifter. Der er særligt lave loft for modtagere af selvforsørgelses- og hjemrejseydelse eller overgangsydelse.

Vedr. midlertidige opholdssteder

Kommunen **skal** som tidligere beskrevet anviser nyankomne flygtninge et midlertidigt opholdssted. Kommunen må ikke anviser et midlertidigt opholdssted i et såkaldt ghettoområde eller i et udsat boligområde. Reglerne i lejeloven finder ikke anvendelse i forbindelse med indkvartering i midlertidige opholdssteder. Det betyder bl.a., at lejelovens opsigelsesvarsel ikke gælder, og et midlertidigt opholdssted ikke har karakter af et egentligt lejemål. De midlertidige opholdssteder kan være af meget forskellige standarder – det behøver f.eks. ikke være en selvstændig bolig eller et selvstændigt værelse.

En kommune kan anviser et værelse i et bofællesskab eller et værelse til deling med en eller flere flygtninge, hvis den pågældende flygtning er enlig. Der skal dog tages hensyn til personlige forhold herunder alder, køn og særlig psykisk sårbarhed som f.eks. traumatisering (jf. BEK nr. 1290 af 31/08/2020).

Der er ikke i integrationsloven fastsat krav til det midlertidige opholdssteds standard eller karakter. Det skal dog være lovligt og godkendt til beboelse. For flygtninge, der fortsat er boligsøgende efter den 5-årige periode under integrationsloven er ophørt, har mulighed for at blive boende i det midlertidige opholdssted under uændrede vilkår til de selv kan skaffe en bolig eller kommunen evt. anviser en anden bolig.

Der er fastsat et loft over, hvor meget en kommune må kræve i egenbetaling fra en flygtning. Det fremgår af en bekendtgørelse med den maksimale betaling for midlertidige indkvarterings- og opholdssteder for flygtninge. Den maksimale månedlige betaling kan i perioden fra den 1. januar 2021 til den 31. december 2021 højst udgøre:

- 1) Enlige med og uden børn 2.374 kr.
- 2) Par uden børn 4.349 kr.
- 3) Par med et, to eller tre børn 4.745 kr.
- 4) Par med fire eller flere børn 5.141 kr.

(Jf. BEK nr. 1973 af 10/12/2020). Der ydes derfor ikke boligstøtte til midlertidige opholdssteder.

Kommunens afgørelser om boligplacering herunder anvisning af midlertidige opholdssteder kan påklages til Ankestyrelsen jf. integrationsloven § 53.

Kommunal hjælp ved ankomsten

Der er konkrete regler om, hvordan en kommune praktisk skal tage imod, når nye flygtninge ankommer til kommunen. Nogle kommuner gør meget ud af selve modtagelsen (f.eks. mad i køleskabet, møbler, udstyr, en mentor, vejledning om boligen og lokalområdet), og andre

kommuner gør mindre. Nogle kommuner henter ved stationen, og andre gør ikke. Så ved ankomst og modtagelse kan der i praksis være meget forskel på støtten fra kommunen og evt. frivillige. En eventuel diskussion om, hvad man kan forvente af en kommune, og hvordan arbejdsfordelingen skal være mellem frivillige og kommunalt ansatte ved ankomsten, kan altså ikke tages ud fra paragraffer. Diskussionen må tages ud fra rimelighed, samarbejdsrelationer, frivilliges ressourcer og hvad der er mest hensigtsmæssigt.

Økonomisk hjælp til etablering i boligen

En flygtning **kan** få økonomisk hjælp fra kommunen til at dække udgifter ved at anskaffe møbler, køkkenudstyr og andet til boligen. Det sker efter regler i integrationslovens kapitel 6 om hjælp i særlige tilfælde. Der kan ydes hjælp til "rimeligt begrundede udgifter", hvis udgifterne vil vanskeliggøre den pågældendes og familiens muligheder for at klare sig selv i fremtiden. Normalt skal udgiften også være uforudset, men det kan der undtages fra, når udgiften er af afgørende betydning for familiens livsførelse. Økonomisk hjælp til møbler m.v. ydes på baggrund af en *konkret individuel vurdering*. Mange kommuner har interne retningslinjer med vejledende rådighedsbeløb og lister over hvilke udgifter, der kan ydes hjælp til. Disse retningslinjer må imidlertid ikke betyde, at der undlades en konkret individuel vurdering af flygtningens økonomiske formåen og rimeligheden i en udgift. Den anden vej rundt kan flygtninge heller ikke slå op i en lovbestemt facitliste for, hvor meget og til hvad, der skal ydes støtte til. Det er f.eks. ikke lovstridigt at henvise til anskaffelse af genbrugsmøbler.

Hjælp til betaling af boligindskud og den løbende boligstøtte i permanente boliger ydes efter reglerne i lov om individuel boligstøtte, hvor der er et særligt kapitel vedr. lån til betaling af indskud m.v. til flygtninge. Der kan ikke ydes boligstøtte til midlertidige opholdssteder, hvilket skyldes, at der er et loft over den maksimale betaling for midlertidige opholdssteder (se ovenfor).

Flytning

En flygtning **kan** fortsætte sin deltagelse i et selvforsørgelses- og hjemrejseprogram i en anden kommune, hvis denne kommune godkender at overtage ansvaret for programmet. Bemærk, at det er vigtigt at kontakte tilflytningskommunen og ansøger dem om at overtage ansvaret inden man flytter.

Tilflytningskommunen er ikke forpligtet til at anvise en bolig efter integrationsloven, når en flygtning flytter fra en kommune til en anden. Det gælder dog ikke, hvis flytningen skyldes ganske særlige personlige forhold hos flytningen, herunder hvis flytning er nødvendiggjort af alvorlig behandlingskrævende sygdom. Der er her tale om en snæver undtagelse.

Overtages ansvaret for selvforsørgelses- og hjemrejseprogrammet af den nye kommune, så **skal** den også yde evt. forsørgelseshjælp som f.eks. selvforsørgelses- og hjemrejseydelse, hvis den pågældende er berettiget til ydelsen.

Den nye kommune **skal** overtage ansvaret, hvis flytningen er af væsentlig betydning for den pågældendes integrationsforløb f.eks. nødvendigt for at varetage et ordinært arbejde, eller hvis særlige personlige forhold taler for det jf. integrationsloven § 18.

Hvis tilflytningskommunen ikke vil overtage ansvaret, kan konsekvenserne - udover manglende mulighed for deltagelse i et selvforsørgelses- og hjemrejseprogram - være nedsættelse eller ophør

af selvforsørgelses- og hjemrejseydelsen. Tilflytningskommunen **skal** dog fortsat tilbyde danskundervisning. Et afslag på overtagelse af integrationsansvaret kan påklages til Ankestyrelsen jf. integrationsloven § 53.

For dem, der fortsat har ret til at få anvist en permanent bolig efter integrationsloven, så **skal** kommunen kun anvise den første permanente bolig. Hvis flygtningens boligbehov efterfølgende ændrer sig f.eks. ved familiesammenføring eller flytning til en anden kommune, så er kommunen ikke efter integrationsloven forpligtet til at anvise en ny bolig. Kommunen er ikke forpligtet til at finde en permanent bolig inden for en bestemt frist, og kommunen er ikke forpligtet til at sætte opgaven med at finde permanente boliger til flygtninge over behovet for at finde boliger til andre borgere med behov for hjælp.

En kommune **kan** efter økonomisk behov yde hjælp til flytning, som forbedrer bolig- eller erhvervsforhold. Kommunen kan også yde hjælp til flytning fra en bolig med en boligudgift, der overstiger flygtningens økonomiske formåen (jf. integrationsloven § 39). Ved flytning til en bolig i en anden kommune betales hjælpen af fraflytningskommunen. Det er en forudsætning, at tilflytningskommunen har accepteret at overtage integrationsansvaret.

Selvforsørgelses- og hjemrejseprogram, kontrakt og helbredsmæssige vurderinger

Integrationslovens regler om selvforsørgelses- og hjemrejseprogrammets varighed, indhold og form samt reglerne om helbredsmæssig vurdering blev ændret i foråret 2016. Der var tale om en omfattende ændring med et stærkere fokus på beskæftigelse.

Selvforsørgelses- og hjemrejseprogram og kontrakt:

Kommunen **skal** tilbyde voksne flygtninge og familiesammenførte til flygtninge et selvforsørgelses- og hjemrejseprogram. Programmet er i første omgang 1 år men kan forlænges op til 5 år (efter kommunens overtagelse af integrationsansvaret).

For modtagere af selvforsørgelses- og hjemrejseydelse skal programmet indeholde både danskuddannelse og beskæftigelsesrettede tilbud. Programmet skal påbegyndes snarest muligt og senest 1 måned efter kommunens overtagelse af integrationsansvaret. Kommunen skal ikke men **kan** tilbyde mindreårige uledsagede flygtninge et selvforsørgelses- og hjemrejseprogram.

Kommunen **skal** vurdere om en udlænding er jobparat eller aktivitetsparat 3 måneder efter overtagelsen af integrationsansvaret. I de første 3 måneder **skal** kommunen anse en udlænding for at være jobparat, med mindre det er åbenbart, at den pågældende ikke kan deltage i virksomhedspraktik eller løntilskud. De forskellige beskæftigelsesrettede tilbud tilrettelægges efter om den pågældende vurderes jobparat eller aktivitetsparat.

Programmet skal tilrettelægges med henblik på hurtigst mulig ordinær beskæftigelse og hel eller delvis selvforsørgelse. Kommunen **skal** så vidt muligt inden for 2 uger og senest ved selvforsørgelses- og hjemrejseprogrammets begyndelse gives virksomhedsrettet tilbud dvs. virksomhedspraktik eller ansættelse med løntilskud. For aktivitetsparate kan de virksomhedsrettede tilbud de første 6 måneder være et forberedende forløb til virksomhedsrettede tilbud.

For jobparate udlændinge skal virksomhedstilbuddet have et gennemsnitligt omfang på mindst 15 timer om ugen. For aktivitetsparate udlændinge skal timetallet afgøres efter en konkret individuel vurdering. Varigheden af tilbud om virksomhedspraktik er som udgangspunkt 4 uger for de jobparate og 13 uger for de aktivitetsparate med mulighed for forlængelse.

Den virksomhedsrettede indsats **skal** være kontinuerlig. For jobparate udlændinge må der derfor maksimalt være 6 uger mellem de virksomhedsrettede tilbud. For aktivitetsparate skal indsatsen tilrettelægges efter den enkeltes forudsætninger og behov, og timetallet skal derfor også fastsættes efter en konkret individuel vurdering. Kommunen **kan** undlade at give et virksomhedsrettet tilbud, hvis det er åbenbart, at udlændingen ikke er i stand til at deltage i tilbuddet.

Kommunen **kan** pr. 1. marts 2019 tilbyde vejledning og opkvalificering til personer omfattet af repatrieringslovens målgrupper, hvis det vurderes relevant med henblik på at understøtte eller forberede tilbagevenden til det oprindelige hjemland eller et tidligere opholdsland. Kommunen kan ved deltagelse i denne type vejledning og opkvalificering fravige kravet om, at der er maksimalt, må gå 6 uger mellem hvert virksomhedsrettet tilbud for jobparate.

Inden for den første måned **skal** kommunen i samarbejde med den pågældende udarbejde en såkaldt kontrakt. Kontrakten skal beskrive beskæftigelses- og uddannelsesmål og beskrive tilhørende aktiviteter i selvforsørgelses- og hjemrejseprogrammet. Kontrakten skal herudover angive, hvilken forvaltning i kommunen, der er ansvarlig for at koordinere integrationsindsatsen for den enkelte. Kommunen **skal** i forbindelse med udarbejdelsen af kontrakten oplyse om mulighederne for at få foretaget en formel vurdering af udlændingens uddannelseskvalifikationer (jf. lov om vurdering af udenlandske uddannelseskvalifikationer m.v.).

Efter den 5-årige introduktionsperiode under integrationsloven skal en eventuelt fortsat indsats gennemføres efter reglerne i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats.

For en gennemgang af muligheder økonomisk hjælp herunder den løbende selvforsørgelses- og hjemrejseydelse henvises til notatet *OVERSIGT – MULIG ØKONOMISK HJÆLP TIL FLYGTNINGE OG DERES FAMILIE*.

Udgifter ved deltagelse i selvforsørgelses- og hjemrejseprogrammet:

Kommunen **kan** efter integrationsloven § 23f yde hjælp til rimelige udgifter, som skyldes deltagelse i selvforsørgelses- og hjemrejseprogrammet f.eks. transport, værktøj og arbejdsbeklædning, undervisningsmateriale samt egenbetaling ved ophold på højskoler. Kommunen skal i forbindelse med bevilling af denne hjælp vurdere, om den pågældende har mulighed for selv at afholde udgiften. Vurderingen af egenbetalingsevnen skal dog ikke foretages, hvis det drejer sig om rimelige transportudgifter, som skyldes deltagelse i selvforsørgelses- og hjemrejseprogrammet for flygtninge, der modtager selvforsørgelses- og hjemrejseydelse.

Når reglerne siger individuel konkret vurdering, må en kommune godt have interne vejledende retningslinjer, men de må ikke have en fast facitliste. I praksis er der forskel kommunerne imellem både i forhold dækning af sådanne deltagelsesudgifter og generelt i forhold til ydelse af hjælp ud over selvforsørgelses- og hjemrejseydelse, såkaldt *hjælp i særlige tilfælde*. Ligesom kommunen ikke må træffe afgørelser ud fra en fast facitliste, kan flygtninge heller ikke slå op i en facitliste og se, om

der er truffet en korrekt afgørelse. Der **skal** argumenteres konkret ud fra den enkeltes økonomiske situation og udgiftens karakter.

Helbredsmæssig vurdering:

Kommunen **skal** snarest muligt og inden 6 måneder fra overtagelsen af integrationsansvaret tilbyde en helbredsmæssig vurdering (både fysiske og psykiske problemer) til flygtninge, der har fået opholdstilladelse efter udlændingelovens § 8 (kvoteflygtninge).

Til øvrige flygtninge **kan** kommunen give tilbud om helbredsmæssig vurdering, hvis kommunen efter konkret vurdering skønner, at der er behov for en nærmere afdækning af den pågældendes helbredsforhold. For familiesammenførte **kan** kommunen efter konkret vurdering beslutte at tilbyde en helbredsmæssig vurdering.

Den enkelte flygtning eller familiesammenførte bestemmer selv, om de vil tage imod et tilbud om helbredsmæssig vurdering. Tilbuddet skal stå åbent i hele introduktionsperioden, selv om flygtningen vælger at sige nej tak i første omgang.

Den helbredsmæssige vurdering skal gennemføres af en læge og indeholde vurdering af behovet for videre udredning eller behandling.

2. HJÆLP I FORBINDELSE MED FAMILIESAMMENFØRING

Hjælp til ansøgning om familiesammenføring?

Det står ingen steder i integrationsloven, at kommunerne skal hjælpe med en ansøgning om familiesammenføring (udfylde skemaet etc.). Kommuner har en generel vejledningsforpligtelse, som med god vilje kan omfatte en meget generel vejledning omkring familiesammenføring. Men det er udlændingemyndighederne, dvs. Udlændingestyrelsen, som har den klare vejledningsforpligtelse i forhold til udlændingeloven.

De fleste kommuner hjælper ikke med ansøgningsskemaet - og de er heller ikke forpligtet til det. Det er en ret almindelig opgave for DRC Dansk Flygtningehjælps frivillige rådgivere og andre frivillige at hjælpe rådeøgende igennem skemaet. Frivillige påtager sig under alle omstændigheder ikke en lovbunden kommunal opgave ved at hjælpe med skemaet.

Hjælp til nye familiesammenførte (når tilladelsen er givet)?

Rejsen til Danmark:

Der har tidligere været en mulighed for at få hjælp til betaling af flybilletter ved familiesammenføring til flygtninge i Danmark. Der har været en særlig statslig bevillingsramme til formålet. Ordningen blev imidlertid afskaffet i 2016. Dermed er der ikke længere mulighed for offentlig støtte til rejseudgifter for ægtefæller, der har fået tilladelse til familiesammenføring med flygtninge i Danmark.

Modtagelse og registrering ved ankomsten:

Der er ikke en tidsregel for en kommunes registrering af en ny borger. Det vil normalt kræve lidt tid for en kommune at indkalde og arrangere et møde. Det kan være en god idé, hvis familien selv

booker en tid hos kommunen, når de kender ankomsttidspunktet for en familiesammenført. Selvforsørgelses- og hjemrejseprogrammet for den familiesammenførte skal påbegyndes senest 1 måned efter familiesammenføringen og ankomsten til Danmark.

Bolig ved familiesammenføring?

Der kan være behov for en anden og større bolig end den, der først er blevet anvist til en flygtning, hvis der efterfølgende kommer ægtefælle og børn til landet. Kommunen er efter integrationsloven ikke forpligtet til at anvise en ny og større bolig ved efterfølgende familiesammenføring, da det forventes, at familien bor hos den herboende flygtning, som de er blevet familiesammenført med. Det kan her være hensigtsmæssigt for kommunen at fokusere på den samlede families behov, barnets tarv og integrationsforløbet som helhed. Selv om kommunen ikke har en beskrevet skalopgave her, er det både **muligt** og tilladt at anvise en egnet bolig, når hele familien er samlet. Det kan gøres som led i kommunens varetagelse af den almindelige boligsociale opgave.

Økonomisk hjælp til familiesammenførte:

Hvis en familiesammenført til en flygtning ikke har formue eller egen indkomst fra opholdslandet, eller ægtefællen ikke har en erhvervsindkomst, som er tilstrækkelig til at forsørge familien, vil den pågældende have ret til forsørgelseshjælp som f.eks. selvforsørgelses- og hjemrejseydelse. Men forsørgelseshjælp udbetales bagud, normalt tidligst 1 måned efter første henvendelse i kommune (jf. lov om aktiv socialpolitik § 13b).

Kommunen kan yde op til 1 måneds engangshjælp til personer, indtil de har ret til en hel måneds selvforsørgelses- og hjemrejseydelse. Engangshjælpen ydes fra ansøgningstidspunktet, og indtil den pågældende får udbetalt selvforsørgelses- og hjemrejseydelse. Det vil typisk gælde familie til flygtninge, at der udbetales en midlertidig forsørgelsesydelse (engangshjælp). Det fremgår af lov om aktiv socialpolitik § 25a. Engangshjælpen er normalt ikke tilbagebetalingspligtig, selv om den forudbetalte engangshjælp og den bagudtalte efterfølgende forsørgelseshjælp i princippet dækker samme periode. Engangshjælpen er baseret på forventet rådighed i forhold til arbejdsmarkedet m.v. Som systemet er indrettet, er det normalt kun en meget kort periode, hvor den familiesammenførte ikke får berettiget hjælp.

3. BØRN - INSTITUTION OG SKOLE

Kommunerne **skal** sørge for *daginstitutionspladser*, og dette ansvar løftes ikke ved at bede frivillige om at passe børn, mens forældre deltager i aktiviteter tilbudt af kommunen – uanset om dette giver mening i en konkret situation. Nogle gange kan pasning af børn være en meningsfuld frivillig aktivitet, men den kan ikke erstatte kommunens forpligtelse i forhold til at sikre daginstitutionsdækning.

Kommunerne **skal** tilbyde *skolegang* for børn i den skolepligtige alder. Der er ikke angivet en præcis tidsfrist for, hvornår børn skal starte i skole efter ankomsten til Danmark. Men efter dansk lovgivning (og Børnekonventionen) har alle børn ret til skolegang, så det skal ske så hurtigt som overhovedet muligt. Der skal tælles dage og ikke uger eller måneder.

Kommunerne har ikke pligt til at tilbyde *modersmålsundervisning* til andre end EU-borgere, men de **kan** vælge at gøre det.

Der er på grundlag af folkeskolelovgivningen *forskellige* løsningsmuligheder i forhold til kommunernes konkrete tilrettelæggelse af undervisningen, herunder oprettelse af modtageklasser og undervisning i dansk som andetsprog. Kommunen har mulighed for at etablere særlige tilbud om grundskoleundervisning til udenlandske børn og unge. Skoletilbud efter denne lov ligger uden for folkeskolens rammer (timetal, fagrække, kvalifikationskrav til lærere m.v.), men skal stå mål med, hvad der almindelig kræves i folkeskolen.

Hvad enten det foregår i folkeskoleregi eller uden for folkeskoleloven, skal undervisningen altså tilrettelægges med hensyntagen til de særlige behov. Der er ikke en udtømmende, fast og præcis angivelse af, hvordan kommunerne skal løfte undervisningsopgaven i forhold til børn med flygtningebaggrund og andre tosprogede elever.

4. TOLKNING OG DIGITAL KOMMUNIKATION MED DET OFFENTLIGE?

Der findes ikke en egentlig ret til tolkning for den enkelte flygtning i lovgivningen. Man kan henvise til de generelle retningslinjer i forvaltningsloven omkring en kommunes vejledningsforpligtelse. En forvaltningsmyndighed skal efter de vejledende retningslinjer sikre sig, at myndigheden er i stand til at forstå borgeren og omvendt. Det kræver efter omstændighederne, at der stilles tolkebistand til rådighed.

Man kan også henvise til lov om retssikkerhed og administration på det sociale område § 10, hvoraf det fremgår, at en myndighed har pligt til at sørge for, at sager er tilstrækkeligt oplyste. Det fremgår også, at myndighederne er forpligtede til at tilrettelægge arbejdet, så borgeren har mulighed for at medvirke jf. § 4.

Generelt set kan man sige, at ifølge forvaltningslovens § 7 så skal de offentlige myndigheder i nødvendigt omfang yde vejledning og bistand til personer, der henvender sig om spørgsmål inden for myndighedens sagsområde, hvilket bl.a. indebærer at sørge for og betale for tolkebistand, når en person ikke behersker det danske sprog tilstrækkeligt godt.

I bekendtgørelse om indledende helbredsundersøgelse af nyankomne flygtninge og familie til flygtninge (BEK nr. 979 af 28/06/2016) står der, at samtaler og undersøgelser **skal** gennemføres med den nødvendige kvalificerede tolkebistand, og at tolkeopgaven ikke kan overlades til nærmeste familiemedlemmer. Efter sundhedsloven § 50 yder regionerne tolkebistand til personer, der har behov for tolkebistand i forbindelse med behandling hos privatpraktiserende læge, speciallæge og behandling på sygehus.

Egenbetaling på tolkning i sundhedsvæsenet

Pr. 1. juli 2018 er der indført et gebyr for fremmedsprogstolkning i sundhedsvæsenet for personer, der har været bosat i Danmark i mere end 3 år og fuld egenbetaling for personer, der fravælger den tolk, som sundhedsvæsenet tilbyder. Gebyret er fastsat til mellem 191-1675 kr. alt efter om det er ambulant besøg og konsultation hos egen læge, speciallæge eller indlæggelse på hospital samt om det er video-/teletolkning eller fremmødetolkning.

Undtagelsesmulighed for egenbetaling

Visse grupper er undtaget betaling af gebyret for tolkning:

1) patienter, der pga. nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne midlertidigt eller varigt har mistet evnen til at lære, oppebære og anvende tilegnede dansk kundskaber. Det kan f.eks. være torturofre og traumatiserede flygtninge, der går til behandling hos rehabiliteringscentre.

2) børn, der møder til behandling uden ledsagelse af forældre.

3) forældre, der i forbindelse med behandling af et barn har behov for tolkebistand.

(BEK nr. 855 af 23/06/2018).

For at blive undtaget for egenbetaling skal man have en lægelig udtalelse eller en lægeerklæring. Spørgsmål vedr. gebyr på tolkning i sundhedsvæsnet kan rettes til regionen i det område man bor i. Hvis man har fået en regning på tolkning, som man ikke er enig i, så har man mulighed for at klage over afgørelsen til Styrelsen for Patientklager.

Digital kommunikation

Kravet om *digital kommunikation* med offentlige myndigheder er stigende og kan være en stor udfordring for nogle flygtninge, og her kan man være opmærksom på, at der kan være mulighed for dispensation fra kravet om digital kommunikation. Kommunen **skal** også assistere borgere, der ikke selv kan udfylde digitale ansøgningsskemaer m.v., men trods den kommunale pligt til at hjælpe, så kan man som hjælpsom frivillig give en håndsækning ved den digitale kommunikation. Der er for eksempel et krav om digital selvbooking af samtaler i Jobcentret for langt de fleste målgrupper.

Personer omfattet af integrationsloven (de første 5 år)

Jobparate skal selv booke jobsamtaler i Jobcentret digitalt. Der er dog mulighed for at blive undtaget fra selvbooking, hvis de sproglige og it-mæssige forudsætninger ikke er tilstrækkelige til, at personen kan opfylde kravet. Fritagelsen skal ske på baggrund af en konkret og individuel vurdering af den pågældendes kompetencer, og der skal arbejdes henimod, at den pågældende hurtigst muligt bliver i stand til at booke jobsamtaler digitalt. Kommunen kan også fratage personen retten til selvbooking, hvis det vurderes, at kontaktforløbet ikke kan gennemføres hensigtsmæssigt f.eks. ved u hensigtsmæssige mange bookinger.

Personer omfattet af lov om aktiv beskæftigelsesindsats (efter den 5-årige introduktionsperiode)

Jobparate, åbenlyst uddannelsesparate, uddannelsesparate og aktivitetsparate skal selv booke jobsamtaler i Jobcentret digitalt. Det er nyt pr. 1. januar 2021, at aktivitetsparate og uddannelsesparate også er omfattet af reglerne for selvbooking. Kommunen kan også her fritage fra kravet om selvbooking, hvis personen ikke har de nødvendige sproglige og it-mæssige kompetencer. Fritagelsen skal ske på baggrund af en konkret og individuel vurdering af den pågældendes kompetencer, og der skal arbejdes henimod, at den pågældende hurtigst muligt bliver i stand til at booke jobsamtaler digitalt.

Sine Hav, seniorrådgiver, DRC Dansk Flygtningehjælp